VASTEMÕISA LASTEAED
PÄEVALILL

ÕPPEKAVA

SISUKORD

I ÕPPEKAVA ÜLDOSA 4
1.1 Lasteasutuse liik 5
1.2 Lasteasutuse ajalugu 6
1.3 Lasteasutuse eripära 6
II ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED 7
2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid 7
2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted 8
2.3 Õpikäsitus 8
2.3.1 Õppimise põhimõtted 9
2.3.2 Lapse roll õppimises 9
III ÕPI - JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMINE 10
3.1 Õpi - ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted 10
IV ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖ KORRALDUS 11
4.1 Õppeaasta 11
4.2 Päevakava 11
4.3 Õppe-ja kasvatustöö korraldus rühmas 11
V ÜLDOSKUSED JA LAPSE EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI 13
5.1 Mänguoskused 13
5.2 Tunnetus-ja õpioskused 15
5.3 Sotsiaalsed oskused 17
5.4 Eneseregulatsiooni oskused 18
VI VALDKONDADE ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI 20
6.1 Valdkond Mina ja keskkond 20
6.2 Valdkond Keel ja kõne 33
6.3 Valdkond Matemaatika 41
6.4 Valdkond Kunst 43
6.5 Valdkond Muusika 50
6.6 Valdkond Liikumine 53
VII DIGITEHNOLOOGIA KASUTAMISE PÕHIMÕTTED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTES 55
1.Digitehnoloogia kasutamise põhimõtted: 56

2. Õppe-ja kasvatustegevuse korraldus digitehnoloogiaga rikastatud keskkonnas ja lasteaedade digivahendite soetamise praktikad 56
3. Tehisintellekti võimalused ja väljakutsed lasteaia õpikeskkonnas 56
4. Lapse autonoomia ja sotsiaalsed oskused 56
5. Varjatud väärtuskasvatus 57
6. Laste individuaalsus ja kaasatus 57
7. Täiskasvanu roll tehisaruga rikastatud õpikeskkonnas 57
8. Koostöö ja juhtimine digitehnoloogiaga rikastatud keskkonnas 57
9. Jätkusuutlikkus ja keskkonnateadlikkus 57
VIII Projektõpe 58
8.1 Rühmakeskne projektõpe 58
8.2 Projektõppe korraldus 58
IX Lapse arengu hindamine 59
9.1 Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus 59
9.2 Lapse arengu hindamise korraldus: 60
9.3 Lapse arengu hindamise dokumenteerimine 60
9.4 Lapse arengu hindamise meetodid 60
9.5 Arengumapp 62
9.6 Kaasav haridus ja tuge vajava lapse arengu hindamine 63
9.7 Toe määramine ja rakendamine 63
9.8 Toevajaduse dokumenteerimine 64
9.9 Individuaalne arenduskava/IAK/IAJK 65
9.10 Käitumise tugikava 65
X Koolivalmidus 66
10.1 Koolivalmiduse hindamine 66
10.2 Koolivalmiduskaart 67
XI LAPSEVANEMAGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS 68
11.1. Üldpõhimõtted 68
11.2 Koostöö eesmärgid 68
11.3 Koostöö vormid 68
11.4 Infovahetus 69
11.5 Lapsevanema kaasamine 69
11.6 Koostöö toetamine ja hindamine 70
11.7 Vastutus 70
XII ÕPPEKAVA UUENDAMISE KORD 70

I ÕPPEKAVA ÜLDOSA

Vastemõisa lasteaed Päevalill õppekava aluseks on Vabariigi Valitsuse 07.08.2025 määrusega nr 33 kinnitatud „Alushariduse riiklik õppekava". Lasteaed juhindub oma tegevuses alusharidusseadusest (edaspidi AHS), kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, Põhja-Sakala valla õigusaktidest ning teistest Eesti Vabariigi õigusaktidest.
Päevalille õis sümboliseerib soojust, rõõmu ja elujõudu. Nii nagu päevalill pöördub päikese poole, toetame ka meie lasteaias iga lapse arengut, uudishimu ja kasvamist.

Lasteaia moto
MIDA MA KUULEN – MA UNUSTAN,
MIDA MA NÄEN – MA MÄLETAN,
MIDA MA TEEN – SELLEST SAAN ARU.

Lasteaia visioon
Lasteaed Päevalill on turvaline, laste tervist, heaolu ja arengut väärtustav kaasaegse kasvukeskkonnaga lasteaed.

Lasteaia missioon
Lapse mitmekülgse arengu toetamine ja kooliks ettevalmistamine kaasates lapsevanemaid.

Põhiväärtused:

- **koostöö** (kõigi osapoolte vahel hästi toimiv koostöö, mis põhineb usaldusel, lugupidamisel ja sõbralikkusel)
- **hoolivus** (hoolime igast lapsest ja üksteisest)
- **loovus** (arendame laste loomingulisust ja fantaasiat)
- **rõõm** (peame oluliseks lasteaeda, kus on rõõmsad ja positiivsed lapsed ja täiskasvanud)
- **avatus** (peame oluliseks arenemisvõimelisust ja oleme vastuvõtlikud uuendustele)
- **tervis ja turvalisus** (meil on turvaline keskkond ja positiivne õhkkond)

Lasteaia õppekava on aluseks rühma tegevuskava koostamisel, õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel, laste arengu jälgimisel ja hindamisel ning koostöös lapsevanematega. Õppimine

toimub mänguliste tegevuste kaudu, lähtudes õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning valdkondade sisust.

Lasteaia õppekavas on järgmised osad:

1) lasteaia eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
2) õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus ja põhimõtted;
3) õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted;
4) kolmeaastase lapse ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused;
5) lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ja dokumenteerimine ning meetodid ja vahendid lapse arengu hindamiseks, jälgimiseks ja analüüsimiseks;
6) vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus;
7) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

1.1 Lasteasutuse liik

Vastemõisa lasteaed Päevalill on munitsipaallasteaed. Lasteaed Päevalill on lasteaed kuni seitsmeaastastele lastele. Lasteaias Päevalill on direktor moodustanud lasteaiarühmad.

Lasteaias Päevalill tegutseb 3 rühma:

- Rukkililled – liitrühm, 18 kohta
- Sinililled – 15 kohta
- Võililled – 15 kohta

Lasteaias on kokku 48 lasteaiakohta. Lasteaed Päevalill lahtiolekuaeg on E-R 6.45 – 18.00 (suletud riiklikel pühadel) ning õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles. Lasteaed Päevalill on Põhja-Sakala valla allasutus.

Lasteaia üldinfo:

Asutus: Vastemõisa lasteaed Päevalill
Aadress: Vaiassaare tee 1, Vastemõisa küla, Põhja-Sakala vald, 71301 Viljandimaa
Registrikood: 75034525
Telefon: 439 7295
E-post: la.vastemoisa@suure-jaani.ee
Koduleht: https://paevalill.suure-jaani.ee/

1.2 Lasteasutuse ajalugu

● 2. jaanuaril 2007 avati Suure-Jaani vallas, Vastemõisa külas Vastemõisa rahvamajja ehitatud kaherühmaline lasteaed 30 lapsele (rühm: Võililled; rühm: Sinililled).

● 26. märtsil 2007 kinnitati lasteaia nimeks Päevalill.

● 1. veebruaril 2016 avati kolmas rühm (Rukkililled) 10 lapsele.

● 2. jaanuaril 2022 avati sõimerühm Pääsusilmad rahvamaja kõrval asuvas moodulis. Sõimerühmas on kohti 14 lapsele.

● 8. augustist 2023 viidi Rukkilille rühm üle endistesse Suure-Jaani Kooli Vastemõisa tegutsemiskoha remonditud ruumidesse. Liitrühmas on kohti 18 lapsele.

1.3 Lasteasutuse eripära

- Lasteaed on ehitatud teise maja sisse (Vastemõisa rahvamajja). Teeme tihedat koostööd rahvamaja, raamatukogu ja perearstikeskusega. Lisaks teeme koostööd erinevate ettevõtetega asulas.
- Kolme rühmaga looduslähedane lasteaed.
- Tegevus toimub erinevatel tasapindadel (0 korrus - köögiblokk; I korrus – personaliruumid- ühe rühma ruumid; II korrus – laste ruumid; III korrus - avatud, ringikujuline ruum ventilatsioonikupliga).
- Vastemõisa rahvamaja peeglisaal ja suur saal liikumistegevuste ning treeningute läbiviimiseks; õppetegevuste läbiviimine lasteaia õuealal, matkamine ja õppetegevuste läbiviimine lasteaia ümbruses; ujumistreeningud Suure - Jaani Tervisekojas; õppekäigud Soomaa Rahvusparki;

Lasteaias Päevalill toimub õppe- ja kasvatustegevus üldõpetuse põhimõttel, lõimides erinevaid õppevaldkondi ning toetades lapse terviklikku arengut. Õppeprotsessis kasutatakse projektõpet, avastus- ja õuesõppe meetodeid ning eakohast digitehnoloogiat õppimise toetamiseks. Õppetöös rakendatakse elemente Johannes Käisi üldõpetuse põhimõtetest ja Hea Alguse pedagoogikast ning kasutatakse Kiusamisest Vabaks ja Samm-sammult metoodikaid, mis toetavad laste sotsiaalsete oskuste arengut ja turvalise õpikeskkonna kujunemist. Õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse kaasava hariduse põhimõtetest, arvestades iga lapse eripära ja toetades tema arengut. Lasteaed kasutab Tervist Edendavate Lasteaedade (TEL) praktikaid ning osaleb aktiivselt TEL-võrgustiku tegevustes.

Lasteaia õppekava toetavad:

- üleriigilised ja rahvusvahelised kampaaniad (nt metsanädal, südamenädal, tervisepäev, loodusnädal, „Lumest lumele – 112“, tervislik toitumine);
- liikumiskasvatuse õppeväljaku rajamine lasteaia õuealale (2008);
- turvalise lasteaia maakondliku litsentsi omamine (2009);
- õuesõppe võimalused (2017 rajatud varjualune õuesõppe tegevusteks);
- lasteaia traditsioonilised üritused rühmades ja ühiselt kogu lasteaiale.

II ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Selle tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, arusaam ümbritsevast keskkonnast ning eetiline käitumine. Samuti arenevad lapse algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ning arusaam tervise hoidmise tähtsusest. Õppe- ja kasvatustegevus toetab mängu-, õpi-, sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste kujunemist.

Lapse igakülgse arengu toetamiseks luuakse lasteasutuses turvaline ja lapse heaolu toetav keskkond. Lasteasutus on perekonnale avatud ning personal teeb koostööd lapsevanematega. Vajadusel nõustavad pedagoogid lapsevanemaid ning toetavad neid õppe- ja kasvatusega seotud küsimustes.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et:

- laps on loov ning suudab tegutseda ja mõelda loovalt;
- laps on koostöövalmis, uudishimulik ja õpihimuline;
- laps tunneb, et tema huvisid märgatakse ja toetatakse ning ta kogeb eduelamusi;
- laps märkab ja väärtustab loodust ning suhtub sellesse hoolivalt;
- laps peab lugu kodust, perekonnast ja kodumaast.

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevus lähtub järgmistest põhimõtetest.

Turvalisus

Lasteaias on tagatud turvaline ja lapsele kodune õhkkond, kus laps tunneb end hästi ning saab kogeda eduelamusi.

Tervis

Lasteaed kuulub tervist edendavate lasteaedade võrgustikku ning toetab laste tervislikke eluviise. Lastele tagatakse tasakaalustatud toitumine, mitmekülgne liikumisvõimalus ning ühised kokkulepped, mis loovad turvatunde.

Mängulisus

Mäng on lapse loomulik ja oluline tegevusviis. Õppimine toimub mängu kaudu, võimaldades lapsel kasutada oma teadmisi ja oskusi loovates tegevustes ning rahuldada liikumisvajadust. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel lähtutakse lastest ja nende huvidest.

Koostöö

Hea koostöö lapsevanematega toetab lapse kohanemist lasteaias ning turvatunde kujunemist. Lasteaia töö on avatud ning koostöö ühendab erinevaid huvirühmi.

Mitmekesisus ja innovaatilisus

Õppe- ja kasvatustegevuses kasutatakse erinevaid kaasaegseid õppemeetodeid ning rakendatakse uusi õppimis- ja õpetamistehnoloogiaid, sh digi- ja projektõpet.

Traditsioonide hoidmine

Väärtustatakse Eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäradega.

2.3 Õpikäsitus

Õppimine on elukestev protsess, mille käigus toimuvad muutused lapse teadmistes, oskustes, hoiakutes, väärtushinnangutes ja käitumises. Alushariduses käsitatakse õppimist tervikliku

protsessina, mis toimub lapse igapäevastes tegevustes, mängus, suhtlemises ning aktiivses koostoimes ümbritseva keskkonnaga.
Laps õpib eelkõige matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, küsimise, arutlemise, suhtlemise ja mängu kaudu. Õppimine toimub nii spontaansetes kui ka teadlikult kavandatud tegevustes. Õppe- ja kasvatustegevustes lõimitakse erinevad õppevaldkonnad, et toetada lapse terviklikku arengut.

2.3.1 Õppimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel:

- arvestatakse lapse individuaalsust, tema võimeid, vanust, arengutaset, huve, sugu, keelelist ja kultuurilist tausta ning terviseseisundit;
- toetatakse lapse arengut lähima arengu tsoonist lähtuvalt;
- luuakse turvaline, mänguline ja arendav õpi- ja kasvukeskkond;
- väärtustatakse lapse loovust, algatusvõimet ja iseseisvust;
- toetatakse positiivse enesehinnangu ja õpimotivatsiooni kujunemist;
- tehakse koostööd lapsevanemate ning vajadusel tugispetsialistidega.

Pedagoogid on laste arengu suunajad ja toetajad ning arengut soodustava keskkonna loojad. Õpetaja ülesanne on märgata lapse arengut, pakkuda sobivaid väljakutseid ning toetada last uute teadmiste ja oskuste omandamisel.

2.3.2 Lapse roll õppimises

Laps on õppe- ja kasvatustegevustes aktiivne osaleja. Teda kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning julgustatakse oma mõtteid ja arvamusi väljendama. Lapsel võimaldatakse kogeda eduelamusi, õppida oma kogemustest ning analüüsida tehtut eakohasel viisil.
Õpetajad loovad tingimused, mis arendavad lapse suutlikkust:

- kavandada ja juhtida oma tegevust;
- teha valikuid;
- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- kasutada õpitut erinevates olukordades;
- arutleda ja väljendada oma mõtteid;
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- tulla toime nii õnnestumiste kui ka ebaõnnestumistega.

III ÕPI - JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMINE

3.1 Õpi - ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted

Lapsekeskne lähenemine

Õpi- ja kasvukeskkond lähtub iga lapse arengutasemest, huvidest ja vajadustest. Lapse arvamust kuulatakse ning teda kaasatakse keskkonna kujundamisse ja tegevuste planeerimisse.

Turvaline ja toetav keskkond

Keskkond peab olema füüsiliselt ja emotsionaalselt turvaline, pakkudes lapsele kindlustunnet, hoolivust ja positiivseid suhteid nii eakaaslaste kui täiskasvanutega.

Mängu olulisus õppimisel

Mäng on peamine õppimise viis alushariduses. Õpikeskkond soodustab loovust, avastamist, katsetamist ja iseseisvat tegutsemist läbi mänguliste tegevuste.

Mitmekesine ja arendav keskkond

Keskkond pakub erinevaid õppimisvõimalusi – nii siseruumides kui õues –, toetades lapse füüsilist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Kasutatakse mitmekesiseid materjale ja vahendeid.

Kaasav ja võrdseid võimalusi pakkuv keskkond

Tagatakse kõigile lastele võrdsed võimalused osaleda õppe- ja kasvatustegevuses, arvestades erivajadusi, keelelist ja kultuurilist tausta.

Koostöö lapsevanematega

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine toimub koostöös peredega. Lapsevanemaid kaasatakse ning nende tagasisidet arvestatakse.

Tervist edendav keskkond

Toetatakse lapse füüsilist aktiivsust, tervislikke eluviise ning viibimist värskes õhus. Keskkond soodustab liikumist ja terviseteadlikkust.

Paindlikkus ja arengule suunatus

Keskkond on kohandatav vastavalt laste arengule ja muutuvatele vajadustele. Õpetaja roll on märgata, toetada ja suunata lapse arengut.

Õuesõppe ja looduskeskkonna väärtustamine

Oluline on regulaarne viibimine õues ning looduse kaasamine õppetegevustesse, et kujundada keskkonnateadlikkust ja hoolivat suhtumist ümbritsevasse.

IV ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖ KORRALDUS

4.1 Õppeaasta

Õppe-ja kasvatustegevus lasteaias on korraldatud õppeaastati. Õppeaasta algab 1.septembril ja kestab 31.augustini. Lasteaias toimub süsteemne ja eesmärgistatud õppe-ja kasvatustöö aastaringselt. Suveperioodil toimub teadmiste ja oskuste kordamine ning suuremat tähelepanu pööratakse vabamängule ja õuetegevustele.

4.2 Päevakava

Õppe-ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, kus on määratud laste õppetegevuste-, vabategevuste- ja puhkeaeg. Pooleteise kuni kolmeaastastele lastele võimaldatakse päevane uneaeg ning vanematele lastele üks tund puhkeaega valikuvõimalusega une või muu vaikse tegevuse vahel. Päevakava kinnitab direktor.

(Lisa nr 1 Päevakava)

4.3 Õppe-ja kasvatustöö korraldus rühmas

Õppeaasta õppe-ja kasvatustegevuse analüüsi ja lasteaia õppekava põhjal koostatakse igaks õppeaastaks rühma tegevuskava. Rühma tegevuskava on õppe-ja kasvatustegevuse aluseks rühmas.

Rühma tegevuskava sisaldab:

- rühma iseloomustus (päevakava, laste vanus, personal)
- aasta teema, õppeaasta üldeesmärgid, rühma aasta eesmärgid
- -rühma üritused, õppekäigud, matkad
- -lapse arengu analüüsimine ja hindamine
- -tuge vajavate laste arengu toetamine
- -õpikeskkonna kavandamine
- -koostöö lastevanematega

Rühma õppeaasta tegevuskava koostatakse koostöös rühmaõpetajate, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja ja abiõpetaja osavõtul.

Peamised õppemeetodid ja õppeviisid, mida õpetajad rakendavad:

- vaatlus
- vestlus
- ettelugemine
- küsimuste esitamine ja neile vastamine
- jutustamine piltide järgi
- jutu jätkamine, jutu lõpetamine, loovjutustamine
- joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine
- laulmine, rütmika, tantsuline liikumine, muusika kuulamine, pillidel mängimine, rütmimängud
- õppekäigud, matkad
- katsed, uurimused
- projektõpe
- dramatiseeringud
- digivahendite kasutamine
- mäng

Õppe-ja kasvatustegevused viiakse läbi ühistegevusena, gruppidena või individuaalselt.

Lasteaia õppe-ja kasvatustegevused kajastatakse rühmapäevikus igapäevaselt. Rühmapäevikud asuvad veebikeskkonnas ELIIS.

Rühma õppe-ja kasvatustegevuste kavandamine on paindlik, arvestades laste huve, ettepanekuid ja soove ning võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi.

Õppe-ja kasvatustegevus vormistatakse nädala-, kuu- või projektiplaanina ELIISIS.

Plaani kirjutatakse teema, eesmärgid, tegevuste liigid, mille kaudu õppimine toimub, mängud, õppekäigud, õuesõpe, vahendid, vaatlused, kasutatud kirjandus.

ELIISIS täidetakse rühmapäevikus laste andmed, vanus, isikukood, andmed vanemate kohta, kõneuuring (eripedagoog/logopeed/), läbiviidud õppe-kasvatustegevused. Vajadusel teeb õpetaja sissekandeid lapse kohta.

Õppe-ja kasvatustegevuste kestvus vanuseti:

- 1,5 -3.a.-10-15 minutit
- 3.-4.a. - 15-20 minutit
- 4.-5.a. - 20-25 minutit
- 5.-6.a. - 25-30 minutit
- 6.-7.a. - 30-35 minutit

V ÜLDOSKUSED JA LAPSE EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

5.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Lapse eeldatavad arengutulemused:

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5-3- aastane laps:

- tunneb huvi mänguliste tegevuste ja mänguasjade vastu ning tegutseb nendega aktiivselt;
- suudab keskenduda lühiajaliselt ühele mängutegevusele;
- uurib ja kasutab erinevaid mänguvahendeid (nt paneb, võtab, veeretab, lükkab);
- matkib igapäevaelus nähtud tegevusi ja lihtsaid toiminguid mängus;
- ühendab mängus lihtsaid omavahel seotud tegevusi;
- tegutseb mängus üha iseseisvamalt ja algatab lihtsamaid mängutegevusi;
- mängib teiste lastega kõrvuti ning suhtub kaaslaste tegevusse positiivselt;
- järgib täiskasvanu juhendamisel lihtsamaid mängureegleid;
- tunneb huvi piltide ja raamatute vaatamise vastu;
- osaleb mängu lõppedes mänguasjade korrastamises.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4-aastane laps:

- valib endale sobiva mängu, mängupaiga ja mänguvahendid;
- mängib iseseisvalt ning suudab keskenduda mängule lühiajaliselt;
- matkib igapäevaelus nähtud tegevusi ja kasutab neid lihtsates rollimängudes;
- kasutab mängus erinevaid mänguasju ja vahendeid;

- osaleb ühises mängus ning arvestab kaaslastega;
- jagab mänguasju ja tegutseb koos teiste lastega;
- täidab mängus lihtsat rolli;
- järgib täiskasvanu juhendamisel lihtsamaid mängureegleid;
- aitab mängu lõppedes mänguasjad oma kohale panna.
- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:
- valib iseseisvalt mängu, mängupaiga ja mängukaaslased ning viib oma mängumõtted ellu;
- mängib väikestes rühmades ning hoiab sõbralikke suhteid kaaslastega;
- lepib kaaslastega kokku mängu valikus ja lahendab lihtsamaid mängus tekkivaid
- probleeme;
- mängib rollimänge, täidab võetud rolli ning väljendab seda kõne, hääletooni ja liigutustega;
- kasutab loovalt erinevaid mänguasju, vahendeid ja materjale;
- järgib mitme reegliga mänge ning tunneb huvi võistlusmängude vastu;
- mõistab võitmise ja kaotamise võimalust ning õpib kaotusega toime tulema;
- jagab ja vahetab mänguasju ning suhtub kaaslaste mängu heatahtlikult;
- korrastab mängu lõppedes mänguasjad ja vahendid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 -aastane laps:

- algatab mänge ja arendab nende sisu koos kaaslastega;
- suudab mängule keskenduda ning mängida pikemaajaliselt;
- täidab mängus erinevaid rolle ja arvestab rollile iseloomulike tegevuste ning suhetega;
- kasutab loovalt erinevaid mänguvahendeid ja materjale;
- rakendab mängus oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- teeb mängukaaslastega koostööd ning lepib kokku ühistes tegevustes;
- järgib mängureegleid ja aitab neid vajadusel kaaslastele meelde tuletada;
- lahendab mängu käigus tekkivaid probleeme ja otsib erinevaid lahendusi;
- tunneb rõõmu ühismängust ning arvestab kaaslastega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7- aastane laps:

- algatab ja kavandab mänge ning arendab mängu sisu koos kaaslastega;
- suudab mängule keskenduda ja tegutseda eesmärgipäraselt;

- täidab mängus erinevaid rolle, sealhulgas juhtrolli, ning kujutab rollile iseloomulikke
- tegevusi ja suhteid;
- kasutab mängus loovalt erinevaid vahendeid ja materjale;
- rakendab mängus oma teadmisi, kogemusi ja oskusi;
- teeb mängukaaslastega koostööd, jagab vahendeid ning lepib kokku ühistes tegevustes;
- lahendab mängu käigus tekkivaid probleeme ning jõuab kaaslastega kokkuleppele;
- järgib mängureegleid ja oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- tunneb rõõmu võistlusmängudest ning mõistab pingutuse tähtsust eesmärgi saavutamisel.

5.2 Tunnetus-ja õpioskused

Tunnetus- ja õpioskused on oskused, mille kaudu suudab laps tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse, sealhulgas taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lapse eeldatavad arengutulemused:

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3-aastane laps:

- huvitub lihtsamatest planeeritud ja ettenäidatud tegevustest;
- tegutseb lühiajaliselt ilma täiskasvanu osaluseta;
- saab aru lihtsatest korraldustest ja täidab neid;
- jälgib lühemat (teatri)etendust, loovtegevust vmt.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4-aastane laps:

- suhtub tegevustesse positiivselt – tahab uurida, avastada ja katsetada;
- oskab osaliselt oma tegevusi organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid täiskasvanu toel;
- järgib lihtsamaid reegleid ning arvestab neid tegevustes;
- osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega;
- oskab liigitada lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi;
- suudab keskenduda tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotada oma tähelepanu;
- saab aru arvumõistest ja huvitub tähtedest;

- omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5-aastane laps:

- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- tegutseb koos täiskasvanuga ja ka iseseisvalt;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- korrigeerib oma käitumist täiskasvanu abiga, väljendab oma emotsioone sobivalt;
- oskab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- osaleb erinevat liiki mängudes ja loovtegevustes;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6-aastane laps:

- suudab tegevusi kavandada, eesmärke seada ja tegevusi lõpule viia;
- oskab arutleda kõlbelistel teemadel;
- saab aru esemete omavahelistest suhetest ruumis;
- saab aru esemete omaduste muutumisest ajas;
- oskab kasutada oma teadmisi nii sarnastes kui ka uudsetes olukordades;
- suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutit;
- järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7-aastane laps:

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste areng kujuneb lapse igapäevaste suhete ja kogemuste kaudu ning on tihedalt seotud tema minapildi ja suhtlemisoskustega. Selle toetamisel on oluline roll nii perekonnal kui ka lasteaial, kus lapsele pakutakse turvalist, hoolivat ja selgete piiridega keskkonda. Täiskasvanute eeskuju ning teadlik juhendamine aitavad lapsel kujundada empaatiat, koostööoskusi ja sobivaid käitumismustreid, mis loovad aluse edasiseks arenguks ja toimetulekuks ühiskonnas.

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5 – 3- aastane laps:

- suhtleb tuttavate täiskasvanute ja teiste lastega lihtsal viisil
- mängib teiste laste kõrval ja tunneb huvi nende tegevuste vastu
- väljendab oma soove ja tundeid sõnade, žestide või häälitsuste abil
- reageerib täiskasvanu suunamisel teiste laste emotsioonidele
- proovib täiskasvanu toel jagada mänguasju ja tegutseda kordamööda
- mõistab lihtsamaid keelde ja piire ning reageerib neile
- otsib turvatunnet tuttavatelt täiskasvanutelt
- proovib täiskasvanu julgustusel uusi tegevusi

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 3 – 4- aastane laps:

- suhtleb eakaaslaste ja tuttavate täiskasvanutega
- märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele
- jagab mänguasju
- mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil
- järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel
- märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv)
- avaldab eelistust kahe valiku vahel
- proovib täiskasvanu toel uusi tegevusi

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 4 – 5- aastane laps:

- alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest
- märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata
- teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi
- tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellel viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi

- tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel
- teab, et inimesed võivad olla erinevad, neil on erinevad vajadused ja kombed
- pakub ideid tegevuste osas
- tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 5 – 6- aastane laps:

- vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid
- arvestab teiste tunnetega grupitegevustes
- töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast
- teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama
- järgib rühma reegleid ja kokkuleppeid, üldtunnustatud viisakusreegleid
- räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil
- arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega
- püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsib täiskasvanu abil

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 6 – 7- aastane laps:

- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi
- teeb vahet sobival ja ebasobival käitumisel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi
- järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides

5.4 Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsioonioskused on lapse võime märgata, mõista ja juhtida oma tundeid, käitumist ning tähelepanu. Need oskused kujunevad järk-järgult igapäevaste kogemuste ja täiskasvanu toetuse kaudu. Varases eas vajab laps eneseregulatsiooni õppimiseks turvalist keskkonda, selgeid piire ja järjepidevat juhendamist. Täiskasvanu roll on olla eeskujuks, aidata lapsel oma emotsioone sõnastada ning pakkuda rahulikke lahendusi keerulistes olukordades. Hästi arenenud eneseregulatsioon loob aluse lapse sotsiaalsetele oskustele, õppimisvõimele ja igapäevasele toimetulekule.

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–2-aastane laps:

- suudab lühiajaliselt tähelepanu hoida (1–3 minutit)
- rahuneb täiskasvanu abiga (sülle võtmine, lohutamine)
- hakkab mõistma lihtsaid keelde ja piire („ei tohi“)
- suudab korraks oodata, kui täiskasvanu juhendab
- väljendab tugevaid emotsioone (nutmine, protest)

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 2–3-aastane laps:

- suudab oodata väga lühikest aega (nt oma järjekorda)
- järgib lihtsaid juhiseid (1–2 sammu)
- suudab mõnikord peatuda, kui täiskasvanu seda palub
- kasutab esimesi sõnu tunnete väljendamiseks
- rahuneb kiiremini kui varem, kui täiskasvanu aitab

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4-aastane laps:

- suudab oodata mõne minuti
- järgib lihtsaid reegleid mängus
- alustab ja lõpetab lühikesi tegevusi
- suudab mõnikord oma soovi edasi lükata
- oskab mõningaid tundeid nimetada (nt kurb, vihane)

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5-aastane laps:

- keskendub ülesandele 15–20 minutit
- järgib grupireegleid
- suudab oodata pikemat aega
- kontrollib impulsse enamikus olukordades
- räägib oma tunnetest ja otsib lahendusi

Õppe - ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7-aastane laps:

- suudab keskenduda 20–30 minutit
- planeerib lihtsaid tegevusi
- suudab pettumusega paremini toime tulla
- järgib kokkulepitud reegleid ka ilma pideva kontrollita
- kasutab erinevaid rahunemisvõtteid (hingamine, paus)

VI VALDKONDADE ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

6.1 Valdkond Mina ja keskkond

Valdkond Mina ja keskkond eesmärgid:

- toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Valdkond Mina ja keskkond sisaldab sotsiaalset, loodus- ja tehiskeskkonda:

Sotsiaalne keskkond

- mina kui isiksus: eneseteadvus, huvid ja keha;
- perekond ja peretraditsioonid;
- erinevad ametid ja töö tähendus;
- kodumaa sümbolid, rahva - ja kultuuritraditsioonid, olulised kultuuritegelased;
- kultuuriline mitmekesisus ja inimeste erinevus;
- turvaline käitumine, ohuolukordade äratundmine ja abi kutsumine;
- tervise väärtustamine, hügieen, hammaste tervis, une ja puhkuse tähtsus, kehaline aktiivsus;
- mitmekesine ja tervislik toitumine;
- rahakasutus ja raha otstarve;
- digikeskkond kui sotsiaalne ja turvalisust vajav ruum, ohtude tundmine, reeglite järgimine.

Sotsiaalse keskkonna teemade valik aitab lapsel mõista iseennast ja oma kohta sotsiaalses maailmas, kujundada positiivset enesetunnetust, sotsiaalseid oskusi, kultuuriteadlikkust ning väärtuspõhist ja turvalist käitumist erinevates olukordades.

Looduskeskkond

- kodukoha loodus ja selle eripära;
- loodusvaatlused, muutused looduses eri ajatsüklites;
- loodusnähtuste ja aastaaegade seos;
- inimese mõju loodusele ja keskkonnahoidlik käitumine;
- elukeskkonna mõju tervisele ja käitumisvalikutele.

Looduskeskkonna eesmärgid toetavad lapse loodushuvi ja teadlikkust loodusnähtustest, aastaegadest ja elukeskkonna muutustest ning aitavad kujundada keskkonda hoidvaid ja loodussõbralikke hoiakuid.

Tehiskeskkond

- kodu ja ehitised;
- igapäevased tehisseadmed ja nende kasutus: digivahendid, kodumasinad, robootika;
- liiklusohutus: jalakäija ohutu käitumine, liikluses osalemine, turvavarustus;
- jäätmed ja ressursside säästmine.

Tehiskeskkonna tundmaõppimine arendab lapse arusaamist inimtekkelisest keskkonnast ja selles toimetulekuks vajalikke oskusi, sealhulgas tehnoloogiaga ümberkäimist, liikluskäitumist ja igapäevase keskkonna turvalist ning vastutustundlikku kasutamist.

Peamised alavaldkonnad, mida Mina ja keskkond valdkonnas käsitletakse:

Eneseteadvus ja minapilt

Laps õpib ennast tundma - oma nime, vanust, soolist kuuluvust, pereliikmeid, kodu, huvisid ja tegevusi. Ta mõistab oma kuulumist rühma ja kogukonda ning õpib väljendama oma arvamust ja tundeid. lapsel kujuneb arusaam iseendast kui ühiskonna ja looduse osast.

Sotsiaalsed suhted ja väärtused

Laps õpib sotsiaalseid norme ja väärtusi - hoolivust, abivalmidust, õiglust, koostööd, reeglite järgimist ning erinevuste aktsepteerimist. Laps omandab oskusi teistega arvestamiseks, konfliktide lahendamiseks ja grupis tegutsemiseks. Eraldi tähelepanu pööratakse kiusamise ennetamisele ja positiivsete suhete kujundamisele.

Kodukoht ja kultuur

Laps tutvub oma kodukoha, selle looduse , hoonete, ajaloo ja kultuuri eripäradega. Laps õpib tundma Eesti rahvakalendri tähtpäevi, traditsioone ning mitmekesist kultuuripärandit. Oluline on kogukonnaga suhestumine ja kuuluvustunde kujunemine.

Loodus ja elukeskkond

Laps uurib loodust läbi aastaaegade, jälgib ilmastikunähtusi, taimede ja loomade elu ning mõistab looduse rütmilisust. Lapsel kujuneb arusaam loodushoiust ja inimese mõjust keskkonnale. Laps õpib, et loodust tuleb hoida, prügi sorteerida ja käituda säästvalt.

Keskkonnateadlikkus ja ohutus

Laps mõistab, kuidas tema käitumine mõjutab loodust ja kaaslasi, Ta õpib ohutust liikluses, looduses ja igapäevaelus ning arendab vastutustundlikku suhtumist enda ja teiste heaolusse. Arendatakse oskust märgata keskkonnaohtusid ning vastutustundlikku tegutsemist.

Tehnoloogia ja infokeskkond

Laps saab esmast kokkupuudet tehnoloogiaga: uuritakse lihtsaid tööriistu, digiseadmeid ja robootikat. Lapsel kujuneb arusaam, kuidas tehnoloogia aitab inimest, kuid sellega kaasnevad ka reeglid ja vastutus.

Valdkonna Mina ja keskkond õppe - ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- toetada last iseenda ja ümbritseva tundma õppimisel ja mõistmisel;
- suunata last ümbritsevat maailma mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- suunata last esitama küsimusi, püstitama probleeme, teemakohaselt arutlema, leidma vastuseid ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;

- suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästvalt kasutama;
- suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis- ning digikeskkonna erinevusi.

Mina ja keskkond valdkonna eeldatavad tulemused:

1,5-3-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Sotsiaalne keskkond:

- ütleb küsimise korral oma ees- (ja perekonnanime)
- nimetab enda pere liikmeid: ema , isa, õde, vend
- suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik)
- kasutab mitmesuguseid töövahendeid matkides lihtsamaid töövõtteid
- leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid
- tervitab meeldetuletamisel ,tänab ja palub

Tehiskeskkond:

- tunneb ära lasteaia maja ja oma kodu
- oskab küsimise korral nimetada tuttavaid sõidukeid (auto, buss jne)
- meeldetuletamisel oskab panna prahi prügikasti
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga)
- teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee
- teab jalgratta sõitmise nõudeid (kiiver)

Looduskeskkond:

- eristab lindu ja looma
- teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (koduloomad)
- oskab nimetada tuttavat putukat
- osutab küsimisel oma kehaosadele
- märkab ja nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund/vihma, päike paistab)
- tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest

3-4-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Sotsiaalne keskkond:

- ütleb küsimise korral oma ees-ja perekonnanime
- vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss
- ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel
- nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.
- teab õdede ja vendade nimesid
- vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta
- oskab nimetada oma rühma nime
- suudab leida koma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik)
- nimetab rühmas olevaid esemeid
- ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed
- nimetab pereliikmete koduseid toimetusi
- matkib lihtsamaid töövõtteid
- asetab töövahendid kokkulepitud kohta
- osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine jm.)
- leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid
- räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse)
- nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi teab mõistete hea ja paha tähendust
- meeldetuletamise korral tervitab , jätab hüvasti, palub ja tänab
- küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid
- oskab haiget saanud sõpra lohutada
- teab hammaste hooldamise vahendeid
- nimetab toiduaineid
- osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid)

Tehiskeskkond:

- tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused
- oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti im.)
- oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll)

- leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber)
- teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)
- teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee
- teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda)
- teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid
- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver)
- teab helkuri kasutamise vajalikkust

Looduskeskkond:

- tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest
- oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud
- oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi
- oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu
- teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus)
- oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)
- eristab tuntumaid puu-ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi
- oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli
- oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)
- oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda , on soe)
- oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab)
- mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks
- teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta
- teab ,et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu

4-5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Sotsiaalne keskkond:

- teab oma ees-ja perekonnanime
- teab, kas ta on tüdruk või poiss
- teab oma vanust
- nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.
- teab õdede ja vendade nimesid

- teab oma kodu ja pereliikmete kohta
- oskab nimetada oma rühma nime
- suudab leida koma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik)
- nimetab rühmas olevaid esemeid
- teab rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed
- nimetab pereliikmete koduseid toimetusi
- matkib lihtsamaid töövõtteid
- asetab töövahendid kokkulepitud kohta
- osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine jm.)
- leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast eesti lipu värvid
- räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse)
- teab pühadega seotud tegevusi
- teab mõistete hea ja paha tähendust
- meeldetuletamise korral tervitab , jätab hüvasti, palub ja tänab
- teab oma sõprade nimesid
- oskab haigetsaanud sõpra lohutada
- teab hammaste hooldamise vahendeid
- nimetab toiduaineid
- teab osutada peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid)

Tehiskeskkond:

- tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused
- teab nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja –elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm.)
- teab nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll)
- leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber) • teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)
- teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee
- teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda)
- teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid

- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver)
- teab helkuri kasutamise vajalikkust

Looduskeskkond:

- tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest
- teab nimetada metsa, muru, lille, puud
- teab nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi
- teab nimetada tuttavat lindu
- teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus)
- oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)
- eristab tuntumaid puu-ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi
- teab nimetada tuttavaid lilli
- oskab iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)
- oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda , on soe)
- oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab)
- mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks
- teab,et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta
- teab,et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu

5-6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Sotsiaalne keskkond:

- oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss)
- kirjeldab oma perekonda (pereliikmed+ onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed)
- kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja
- teab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi)
- kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas
- teab oma lasteaia nime
- oskab kirjeldada oma tegevusi ja mänge
- teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi
- teab oma, võõra ja ühise tähendust
- oskab nimetada vanemate ameteid
- kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas

- loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid
- põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust
- teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid
- oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp
- oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas
- kirjeldab tähtpäevi peres
- oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotuid tegevusi
- teab mõistete õige ja vale tähendust
- teab üldtuntud viisakusreegleid
- tunneb ja järgib lauakombeid
- nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi
- oskab sõpra lohutada ja abistada
- oskab andeks anda ja leppida
- märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada
- oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm.)
- oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat)
- nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt. tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted)
- nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juuksuris käimine)
- nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev
- oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust
- nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt. trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised)
- nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita)
- selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole
- selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna

Tehiskeskkond:

- kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus
- oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet
- oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid
- kirjeldab kodumasinaid ja - elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte
- kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet
- kirjeldab , kuidas tema kodus prügi sorditakse
- teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust
- teab, kuidas sõiduteed ületada
- oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval)
- teab liiklusmärkide tähendusi
- teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust
- oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet)
- teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis
- oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes
- oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda

Looduskeskkond:

- oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv)
- oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad
- teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa
- oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju
- eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega)
- oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada
- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid
- teab õhu vajalikkust ja kasutamist
- mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi)
- mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule)
- teab, et inimene saab talvel loomi aidata
- mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi
- oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.

- teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku
- oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele

6-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Sotsiaalne keskkond:

- oskab end tutvustada
- teab oma kohustusi ja õigusi
- kirjeldab enda omadusi ja huve
- teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi
- mõistab, et pered võivad olla erinevad
- jutustab oma vanavanematest
- oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta
- teab kodust aadressi ja telefoni
- teab lasteaia aadressi
- nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust
- kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone
- teab kooli kui õppimise kohta
- oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb
- oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid
- teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust
- mõistab töö ja vastutuse tähtsust
- soovib osaleda jõukohastes kodutöödes
- selgitab raha otstarvet
- nimetab eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi)
- teab koduvalla /-linna sümboleid
- oskab eesti kaardil näidata oma kodukohta
- teab Eesti Vabariigi presidendi nime
- oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone
- suhtleb teisest rahvusest lastega
- teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa)
- teab eesti rahva traditsioone ja kombeid

- teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm.)
- oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm.)
- oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha)
- teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda
- oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm.)
- mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest
- oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla
- kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides
- oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid
- oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt.)
- oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi
- teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid
- pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires
- kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine
- kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise kohta)
- teab, mis on haigus
- teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald)
- selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud)
- järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus
- oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve
- selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena
- teab tüdruku ja poisi erinevusi
- teab ja tunneb ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud)
- teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades

- nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada
- teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane)
- selgitab , kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas

Tehiskeskkond:

- oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust
- teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet
- oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm.)
- oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm.)
- teab nimetada kodukohale olulisis ehitisi (mõis, kirik, veski jm.)
- kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsed, võivad lisanduda põllutöömasinad)
- oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda
- teab, kuidas ületada ristmikku
- teab liiklemise erinevusi linnas ja maal
- oskab kasutada hädaabinumbrit 112
- teab , kuidas käituda ühissõidukist väljudes
- teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad)
- teab, kuhu kinnitada helkurribad

Looduskeskkond:

- oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääre, park, mets, suur puu ine.) , nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid
- oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel
- nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust
- teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine)
- oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku

- oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm.)
- kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada
- oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne.)
- oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm.)
- selgitab ilmastikunähtuste seost aastaaegadega
- suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt
- kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele
- teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha
- teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata
- teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi)
- soovib osaleda looduse korrastamises
- selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele

6.2 Valdkond Keel ja kõne

Valdkond Keel ja kõne eesmärgid:

- laps tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- laps kasutab kõnes õiget häädlust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- laps tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- keelekasutus: häädlamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

2-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Keelekasutus - hääldamine, sõnavara, grammatika:

- hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna
- hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (nt a,e,i,o,u,p,m,t,l) kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis
- kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna; opa p.o võta sülle). Ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii)
- mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras
- kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna)
- kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3.pööre)
- kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis

- väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal
- eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut
- kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega
- vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälitsuse või 1-2sõnalise ütlusega

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta

3- AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Keelekasutus - hääldamine, sõnavara, grammatika:

• kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris

- hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s,k,õ,ü)
- kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi
- kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud
- kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu
- kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided)
- kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks
- mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5sõnalisi lihtlauseid
- kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme
- kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!)
- kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad)
- kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da- tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga
- kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm)
- kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga
- mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega
- loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte
- kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste
- eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile

3-4- AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Keelekasutus - hääldamine, sõnavara, grammatika:

- kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris
- hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt-nt, -lt, mp jne) • mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud)
- kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool)
- kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja)
- kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid (nt Ema ostis poest leiba, saia ja võid)
- kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (nt Magame ära ja siis tulebki sünnipäev) (sidesõnad ja, aga)
- kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- algatab ise aktiivselt suhtlust
- suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses
- küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta

- kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga
- räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest
- jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas
- tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti
- matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi ja pliiatsiga

4-5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Keelekasutus- hääldamine, sõnavara, grammatika:

- hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu
- hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades
- hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)
- kasutab kõnes mõningaid vastassõnu (nt lühike-pikk, must-puhas)
- kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)
- kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö
- moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja- tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga)
- kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid (nt Torn läks katki, sest koer astus sellele peale)
- kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud- söönud)
- kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem)
- kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin)
- ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele, punase palliga)
- kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma tegevuste põhjal esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?)
- kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust
- kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid
- kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust
- annab kuuldud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega
- jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval)
- loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi
- mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a. häälikuühendites)
- kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul)

5-6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Keelekasutus- hääldamine, sõnavara, grammatika:

- kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu
- kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile,täna ,homme
- kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab)
- mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline)
- kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb- veeretab; sõidab –sõidutab)
- nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos)
- kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini)
- märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile
- kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?)
- kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist
- püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega
- annab edasi kuuldud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil
- jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega
- jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja
- suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu
- määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas
- kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli kolli(IIIv); koli-kolli (IIv);koli-kooli (IIv)
- loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid)

6-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Keelekasutus- hääldamine, sõnavara, grammatika:

- kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu
- hääldab õigesti võõrhäälikuid (f,š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad)
- selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid
- kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke)
- kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu
- liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu
- kasutab õigesti aja-ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast)
- mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)

- kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsus ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina)
- kasutab kõnes kõiki käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni)
- kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid)
- kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb- pugema; siga- sead)
- kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...,sest...). tingimust (kui..., siis), eesmärki (... ,et ...)

Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine :

- kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest
- valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht)
- mõistab kaudseid ütlusi (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe)
- jutustab olu-ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ja olulised detailid
- tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info
- räägib sellest , mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi)
- laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust)
- jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus:

- nimetab ja kirjutab enamikke tähti
- veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli
- häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu
- kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen koli)
- eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut
- jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid

- muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll- kool; linna (IIIv)- lina; tibu- tippu)
- tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri

6.3 Valdkond Matemaatika

Valdkond Matemaatika eesmärgid on:

- toetada lapse loogilise mõtlemise ja probleemilahendusoskuse arengut;
- kujundada arusaam arvudest, hulkadest ja seostest;
- arendada oskust võrrelda, rühmitada ja järjestada;
- kujundada ajas ja ruumis orienteerumise oskus;
- arendada mõõtmise ja matemaatiliste mõistete kasutamise oskust igapäevaelus;
- toetada matemaatiliste seoste märkamist ja kasutamist mängus ning igapäevategevustes.

Valdkond Matemaatika põhimõtted:

- suunatakse last ümbritsevat maailma korrastama, rühmitama ja võrdlema;
- õppimine toimub läbi mängu, igapäevategevuste ja praktiliste kogemuste kaudu;
- kasutatakse erinevaid aistinguid (vaatlemine, kuulamine, kompimine);
- toetatakse lapse aktiivset avastamist ja järelduste tegemist;
- seostatakse matemaatikat teiste valdkondadega;
- arvestatakse lapse individuaalset arengut ja tempot.

Valdkond Matemaatika sisu:

- hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid;
- orienteerumine ajas;
- orienteerumine ruumis.

1,5-3-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- rühmitab esemeid ühe tunnuse järgi (värv, kuju, suurus);
- eristab mõisteid üks ja palju;
- loendab kuni 3 piires;
- leiab esemete hulgast palju ja üks;
- eristab suur-väike;
- eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid;
- tunneb öö ja päeva erinevust;
- orienteerub oma ruumis (üleval-all, ees-taga, kõrval).

3-4-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:otsustab, kas ese kuulub hulka;

- võrdleb hulki (ühepalju, rohkem, vähem);
- loendab 5 piires;
- võrdleb esemeid (suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem-kitsam);
- eristab kolmnurka ja nelinurka; leiab kujunditega sarnaseid esemeid;
- eristab hommikut ja õhtut; tunneb aastaaegade tunnuseid;
- määrab esemete asukohta enda suhtes (ees, taga, üleval, all).

4-5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- rühmitab esemeid kahe tunnuse alusel;
- võrdleb hulki (rohkem, vähem);
- tutvub arvudega kuni 10;
- järjestab esemeid suuruse ja kõrguse järgi;
- eristab ja kirjeldab kujundeid (nt ruut, ristkülik);
- teab ööpäeva osi (hommik, päev, õhtu, öö);
- kirjeldab tegevusi eile–täna–homme;
- määrab enda asukohta teiste suhtes;
- eristab vasakut ja paremat.

5-6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- loendab 12 piires;
- tunneb arvude rida ja numbrimärke;
- võrdleb arve (suurem, väiksem);
- liidab ja lahutab lihtsates olukordades;
- järjestab esemeid suuruse järgi;
- mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust; hindab kaugust;
- koostab mustreid ja rühmitab kujundeid;
- teab nädalapäevi ja nende järjestust;
- kasutab mõisteid kiiresti, aeglaselt, hiljem;
- määrab esemete asukohta (peal, all, kõrval, keskel);
- orienteerub ruumis juhendite järgi.

6-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- mõistab arvude rida kuni 12, tunneb numbrimärke ja oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires, kasutades matemaatilisi märke (+, –, =);
- koostab lihtsaid matemaatilisi jutukesi;
- oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- teab mõõtühikuid (cm, m, kg, liiter, euro) ja seda kus ja kuidas neid kasutatakse;
- mõõdab (kokkulepitud mõõtühikuga) ja võrdleb;
- eristab tasapinnalisi ja ruumilisi kujundeid;
- teab kuid, nädalapäevi ja kellaaega (täistunnid) õiges järjestuses;
- kasutab õigesti mõisteid eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem
- oskab orienteeruda ruumis, õuealal, paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes.

6.4 Valdkond Kunst

Valdkond Kunst õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on:

- laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- laps vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- laps kasutab tuttavaid voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja õpitud võtteid;
- laps kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;

- laps vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkond Kunst sisu:

- kujutamine ja väljendamine:mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine, digivahendite kasutamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ning meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- teemasse sisseelamiseks kasutatakse mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist, olemasolevaid digivahendeid;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi, avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- kunstitegevusi viiakse läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevusi teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii kivile, paberile, puidule, liivale vms ja kombineeritakse erinevaid materjale ;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutades ning kuidas ta tööga rahule jäi. Kaaslaste tööde analüüsimine ja kunstitööde kirjeldamine/ põhjendamine aitab kaasa tolerantsuse arendamisele ja oma hinnangute välja kujundamise arendamisele.

1,5-3-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Tööprotsessis:

- julgeb osaleda kunstitegevuses;
- väljendab kunstitöö valmimise järgselt positiivset emotsiooni;
- julgustamisel tegutseb erinevate kunsti vahendite- ja materjalidega;
- annab tööle oma nime.

Voolimine:

- juhendamisel muljub, näpistab, rullib, veeretab voolimismaterjale.;
- surub pehmesse materjali sõrme või pulgaga auke, teeb pinnale jooni ja täppe;
- voolib ümar- ja piklikke vorme jäljendades õpetajat.

Joonistamine ja maalimine:

- tõmbab erineva suunaga jooni ja joonistab ümarvorme;
- meelde tuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt joonistusvahendeid ning hoiab paberit kinni ja joonistab selleks ettenähtud kohta;
- juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees;
- värvib ja trükib käe, švammi, templi, paberiga jne;
- tõmbab pintsliga erineva suurusega- ja suunaga jooni, teeb täppe ja triipe.

Meisterdamine:

- juhendamisel kasutab liimipulka või liimi;
- kortsutab ja rebib paberist ribasid;
- surub erinevaid materjale voolimismassi sisse;
- ühendab täiskasvanu abil omavahel erinevaid detaile ja materjale
- teeb meisterdustöödes endale meelepäraseid valikuid.

3-4-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Tööprotsessis:

- hoiab meelde tuletamisel korrektselt pliiatsit ja pintslit;
- nimetab tööks vajaminevaid vahendeid(pintsel, liim, paber, käärid, värvid);
- joonistab vaid selleks ettenähtud kohta;
- järgib töö käigus saadud tehnilisi juhiseid;

- kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta;
- enamasti lõpetab alustatud töö;
- tutvustab suunavate küsimuste abil teistele oma tööd kui kunstiteost;
- põhjendab, miks see teos talle meeldib;
- annab oma loodule tuttavate inimeste, nähtuste, esemete nimesid;
- vaatleb pilte, näidistöid, raamatu illustratsioone, osutab enda jaoks tähtsatele objektidele;
- oskab kasutada looduslikku materjali kunstitegevuses.

Voolimine:

- rullib ja veeretab iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale;
- moodustab väikestest voolitud vormidest terviku;
- muljub ja näpistab juhendamisel voolimismaterjale;
- vajutab ümarvormi õhemaks, pigistab ja venitab voolimismassi sellele teise kuju andmise eesmärgil;
- moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse ladudes.

Joonistamine, maalimine:

- kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades;
- loob õpetaja abiga tuttavast 3-4 geomeetrilisest kujundist talle tuttavaid pilte(loomi, maju jne)
- lisab suunamisel ja tähelepanu juhtimisel valmivale esemele iseloomulikke detaile;
- hakkab kritseldustelt üle minema lihtsamate vormide joonistamisele;
- joonistab ümarvorme ning tõmbab sellest erineva suuna- ja pikkusega jooni;
- suudab kujutada inimest(nn peajalgne);
- joonistab ümarvormi pintsliga täpi suurendamise teel;
- liigub pintsliga paberil vabalt, ei hõõru edasi-tagasi ühes kohas;
- meelde tuletamisel värvib piirjoontes.

Meisterdamine:

- suunamisel lõikab paberist ribasid ning teeb paberisse sisselõikeid;
- kortsutab paberit, rebib paberiribasid ja paberiribast tükke;
- kasutab kääre, lõigates kitsast riba;
- voldib paberi pooleks;
- katab liimiga kujundi ja juhendamisel asetab selle soovitud pinnale;

- täiendab joonistusi paberist lõigatud detailidega;
- kaunistab(täppidega, joontega) etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid.

4-5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Tööprotsessis:

- võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb pruuni, roosat, oranži;
- rakendab õpitud võtteid ka iseseisvalt ja loovalt;
- koostab elementidest lihtsa kordumise skeemiga mustririba;
- annab esemele või objektile kuju neile omaste tunnuste kaudu;
- jutustab küsimuste toel, mida ta oma töödes on kujutanud ning nimetab kasutatud materjale;
- suhtub heasoovlikult kaaslaste kunstitöödesse.

Voolimine:

- voolib ümarvormist õõnesvormi;
- vajutab plastiliini tükki sõrmede või pihkude vahel õhemaks;
- pigistab ja venitab plastiliini kuju andmiseks;
- ühendab juhendamisel voolitud detaile omavahel;
- voolib inimest ja lihtsat tegevust.

Joonistamine, maalimine:

- lisab joonistustele enda jaoks olulisi või ka oma oskustest lähtuvalt esemele ja nähtusele iseloomulikke detaile;
- kujundite värvimisel ületab piirjoont minimaalselt;
- ühendab joonistustes kandilisi ja ümaraid kujundeid;
- joonistab tegevust kujutades tegelasi paigalseisvana;
- maalib guaššvärvidega(ka akvarellide ja pastellidega) soovitud suurusega pinna ning kasutab töös esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi.

Meisterdamine:

- lõikab paberist lihtsaid kujundeid;
- voldib paberi pooleks;
- kortsutab erineva paksusega paberit;

- täiendab joonistusi paberist lõigatud detailidega.

5- 6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Tööprotsessis:

- teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem;
- kasutab õppetöös omandatud tehnilisi oskusi vabas kunstitegevuses;
- meelde tuletamisel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt;
- oskab käsitseda töövahendeid ja töövõtteid;
- märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist;
- oskab edasi anda eseme osade suurusvahekordi, kehaosade asendeid ja lihtsamat tegevust;
- kasutab loovalt looduslikku materjali koos tehismaterjalidega;
- kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu, väljendab kunstitöödes meeleolusid ja fantaasiaid;
- oskab oma tööst jutustada;
- suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse, vaatleb kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.

Voolimine:

- oskab voolida ümaraid ja piklikke vorme;
- muudab voolimismaterjalide kuju pigistades, venitades ja lõigates;
- silub detailide ühendamisel ühenduskohad.

Joonistamine ja maalimine:

- värvib enamasti piirjoont ületamata;
- tõmbab joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi;
- oskab äratuntavalt kujutada soovitud objekti;
- kasutab töös esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi;
- katsetab värvide segamist.

Meisterdamine:

- õpetaja juhendamisel kasutab erinevaid materjale;
- rebib lihtsamaid kujundeid;

- voldib lihtsamaid objekte;
- lõikab joone järgi.

6-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Tööprotsessis:

- leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- tegutseb väiksemates rühmades, leppides omavahel kokku, kes mida teeb, paigutades töö ühisele alusele;
- tutvub joonistusvahendite erivõimalustega;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- juhendamisel oskab luua digitaalset sisu(foto, heli, video);
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid esemete kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu;
- töötab juhendamise järgi ja iseseisvalt, küsib vajadusel abi;
- kasutab materjale säästlikult, ohutult, otstarbekalt.

Voolimine:

- voolib iseseisvalt erinevaid ja erineva suurusega ümarvorme ning oskab neid õõnesvormideks muuta;
- oskab edasi anda eseme osade suuruse vahekord, kehaosade asendeid, lihtsamaid tegevusi;
- voolib loovalt, kasutades koos natuurile omaste tunnustega ka fantaasia elemente;
- kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel;

Joonistamine, maalimine:

- joonistab tuttavaid esemeid ümbritsevast ning loob fantaasiapilte;
- kujutab inimesi ja loomi liikumises;
- kasutab joonistamisel erinevaid kunstivahendeid, ka digivahendeid;

- värvib piirjoont ületamata;
- segab juhendamisel omavahel põhivärve;
- peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist;
- liigub pintsliga paberil vabalt;
- annab edasi töö iseloomu ja meeleolu enda jaoks sobivates toonides, kasutab nähtustele ja esemetele iseloomulikke värvusi.

Meisterdamine:

- valib erinevate meisterdamismaterjalid vahel ja püüab neid omavahel sobitada;
- lõikab iseseisvalt joone järgi paberist erinevaid kujundeid;
- rebib paberist lihtsamaid kujundeid;
- voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsamaid objekte;
- loob tehniliselt ja teostuse poolest lihtsaid meisterdusi;
- kasutab jääkmaterjale ja taaskasutuse materjale;
- teeb töid, milleks on vaja liimida, lõigata, töödelda, ühendada väiksemaid detaile.

6.5 Valdkond Muusika

Valdkond muusika eesmärgid on:

- toetada lapse terviklikku arengut (emotsionaalset, sotsiaalset ja vaimset);
- arendada lapse muusikalisi oskusi (laulmine, rütmitaju, kuulamisoskus);
- toetada loovust, kujutlusvõimet ja eneseväljendusoskust;
- kujundada koostööoskust, esinemisjulgust ja üksteisega arvestamist;
- pakkuda lapsele rõõmu ühisest musitseerimisest;
- tutvustada muusikakultuuri ja Eesti muusikalist pärandit.

Valdkonna muusika põhimõtted:

- luuakse lapsele võimalused laulmiseks, muusika kuulamiseks, liikumiseks ja pillimänguks;
- toetatakse lapse loovust, kujutlusvõimet ja eneseväljendust muusika kaudu;
- võimaldatakse lapsel kogeda erinevaid muusikalisi väljendusvorme ja ühismusitseerimist;
- tutvustatakse lapsele Eesti muusikalist pärandit ja rahvamuusikat.

Valdkonna muusika sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- rütm;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

1,5–3-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.
- Kuulab lühiajaliselt muusikat.
- Püüab õpetajaga kaasa laulda.
- Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigal-tammumine, keerutamine üksikult, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
- Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule.
- Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
- Mängib õpetaja ettenäitamisel lihtsamaid löökpille.
- Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab rütmi kaasa).

3–4-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- huvitub laulmisest ja teeb kaasa liigutusi;
- laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase;
- reageerib muusikale emotsionaalselt;
- tunneb ära looma- ja linnuhääli.
- mängib kehapillidel ja lihtsatel rütmipillidel;
- eristab kiiret ja aeglast rütmi.
- liigub koos täiskasvanuga muusika järgi;
- sooritab lihtsaid tantsuliigutusi;
- juhindub liikumisel muusika iseloomust.

4–5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- laulab rühmaga lihtsaid laule;
- väljendab muusika meeleolu liikumisega;
- tunneb kuulmise järgi ära õpitud laule;
- eristab kõla järgi mõningaid pille.
- mängib rütmipille laulmise ja liikumise saateks.
- osaleb muusikalis-rütmilises liikumises
- juhindub liikumisel muusika rütmist ja meeleolust;
- osaleb laulumängudes ja tantsudes.
- kuulab muusikat tähelepanelikumalt

5–6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- laulab kindlamalt ja mäletab laule
- laulab eakohaseid laule loomuliku häälega;
- tunneb muusikalisi põhimõisteid (kiire-aeglane, vali-vaikne jne);
- eristab muusikat kuulates enamlevinud pille.
- mängib pillil lihtsaid rütmisaateid riimidele ja lauludele;
- osaleb ansamblimängus ja alustab/lõpetab koos teistega.
- arvestab liikumisel muusika meetrumit;
- esitab õpitud tantse.

6–7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- laulab eakohaseid laule üksi ja koos teistega;
- kuulab muusikat tähelepanelikult;
- oskab muusikat iseloomustada;
- eristab pille tämbri järgi.
- mängib lihtsaid kaasmänge üksi ja ansamblis.
- liigub vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- tantsib eakohaseid tantse;
- väljendab loovalt muusikat liikumise kaudu.

6.6 Valdkond Liikumine

Valdkond liikumine eesmärgid:

- Laps tunneb liikumisest rõõmu ja on kehaliselt aktiivne
- Laps arendab oma motoorseid oskusi (osavus, koordinatsioon, tasakaal, jõud, vastupidavus)
- Laps suudab tegutseda sihipäraselt ja pingutada
- Laps tegutseb nii individuaalselt kui ka rühmas, arvestades teistega
- Laps järgib kokkulepitud reegleid ja ohutusnõudeid
- Laps mõistab liikumise mõju tervisele ja kujundab tervislikke harjumusi

Valdkond liikumine põhimõtted:

- Liikumine on igapäevane ja loomulik osa lapse tegevusest
- Õppimine toimub mängu ja aktiivse tegutsemise kaudu
- Arvestatakse lapse vanust, arengutaset. individuaalseid eripärasid
- Lapsele tagatakse liikumisrõõm ja eduelamus, lisaks turvaline keskkond.
- Toetatakse iseseisvust, omaalgatust, koostööd ja sotsiaalseid oskusi.
- Liikumistegevused on mitmekesised, süsteemsed ja järjepidevad
- Kujundatakse tervislikke eluviise ja liikumisharjumusi

Valdkond liikumine sisu:

- Põhiliikumised (kõndimine, jooksmine, hüppamine, ronimine, roomamine
- Tasakaalu ja koordinatsiooni arendamine
- Kehalised harjutused ja liikumismängud
- Osavus- ja reaktsioonivõime arendamine
- Liikumine muusika ja rütmi saatel
- Spordi- ja liikumismängud
- Ohutu liikumise oskused ja reeglite järgimine
- Tervise ja kehalise aktiivsuse tähtsuse mõistmine

1,5-2- AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste.
- Säilitab kõndides ja joostes sihi.
- Hüpitab palli käes, jälgib selle liikumist.
- Veeretab palli.
- Matkib juhendaja liigutusi ja liikumist

2-3- AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Oskab liikuda otse edasi ja tagurpidi - selg ees.
- Kõnnib piiratud pinnal. Kõnnib üle takistuse.
- Oskab hüpata koosjalgadega kohapeal ja edasi liikudes matkides jänese või konna hüppeid.
- Harjutab päkkadel kõndi.
- Viskab ja veeretab palli, lööb seisvat palli jalaga.
- Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel
- Roomab koordineeritult käte ja jalgade abiga.
- Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.
- Kõnnib paaris.
- Istub kelgul, hoiab tasakaalu nõlvakust laskumisel

3–4-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Sooritab põhiliikumisi (kõnd, jooks, hüpped, ronimine)
- Liigub õpetaja juhendamisel etteantud suunas
- Säilitab tasakaalu lihtsamates liikumistes
- Osaleb lihtsates liikumismängudes
- Järgib lihtsamaid reegleid täiskasvanu abiga
- Matkib ja kordab liigutusi ettenäitamisel
- Liigub koos teistega (nt ringis, kolonnis)

4–5-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Sooritab põhiliikumisi kindlamalt ja koordinatsioon paraneb
- Kombineerib erinevaid liikumisi (nt jooksmine + hüppamine)

- Säilitab tasakaalu erinevates olukordades
- Osaleb liikumismängudes ja järgib nende reegleid
- Tegutseb rühmas ja arvestab kaaslastega
- Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid
- Orienteerub lihtsates liikumisülesannetes

5–6-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

- Sooritab põhiliikumisi oskuslikult ja enesekindlalt
- Kombineerib liigutusi sujuvalt ja sihipäraselt
- Valdab paremini tasakaalu ja koordinatsiooni
- Osaleb aktiivselt liikumis- ja sportlikes mängudes
- Järgib mängureegleid iseseisvamalt
- Kasutab spordivahendeid eesmärgipäraselt
- Mõistab ohutuse tähtsust liikumisel

6–7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

- Liigutused on koordineeritud, täpsed ja sujuvad
- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt ja mitmekülgselt
- Kombineerib erinevaid liikumisoskusi keerukamates tegevustes
- Järgib iseseisvalt reegleid ja ohutusnõudeid
- Osaleb aktiivselt sportlikes ja liikumismängudes
- Teeb koostööd ja arvestab kaaslastega
- Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele
- Mõistab liikumise tähtsust tervisele

VII DIGITEHNOLOOGIA KASUTAMISE PÕHIMÕTTED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTES

- Lapse arengutaseme kaardistamine õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel
- Eduelamuse tagamine igale lapsele
- Lapse loovuse, huvi ja omaalgatuse toetamine
- Turvalise, hooliva ja kiusamisvaba õhkkonna loomine
- Demokraatlike suhete ja lugupidamise väärtustamine
- Erinevate valdkondade lõimimine ja loovust toetavad meetodid

- Eesti keele ja kultuuri väärtustamine ning kultuuride eripärade arvestamine
- Mitmekeelsest perest pärit lapse keeleline arendamine ja keelekasutuse toetamine
- Digitehnoloogia kasutamine õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks
- Nüüdisaegne õpikäsitus digikontekstis

Nüüdisaegne õpikäsitus digikontekstis tähendab, et digitaalses õpikeskkonnas on õppimise keskmes laps – ta on aktiivne, loov ja uuriv, kasutades seejuures tänapäevaseid digitehnoloogilisi võimalusi. See tähendab, et digivahend ei ole eesmärk omaette, vaid tööriist mõtestatud õppimise toetamiseks.

1.Digitehnoloogia kasutamise põhimõtted:

- Laps on aktiivne digisisu looja, mitte ainult tarbija
- Digivahendid toetavad isikupärastatud ja kaasavat õpet
- Koostöö digitaalses keskkonnas
- Õppimisrõõmu ja motivatsiooni kasvatamine tehnoloogia abil
- Digipädevuse arendamine on osa üldpädevusest

2. Õppe-ja kasvatustegevuse korraldus digitehnoloogiaga rikastatud keskkonnas ja lasteaedade digivahendite soetamise praktikad

Eelarvepõhine digiseadmete soetamine ja digitehnoloogiliste lahenduste arendamine omavalitsuse kaudu.

Projektipõhine rahastus (HARNO, KIK, Proge Tiiger jt)

Vanemate või sponsorite kaasamine.

3. Tehisintellekti võimalused ja väljakutsed lasteaia õpikeskkonnas

4. Lapse autonoomia ja sotsiaalsed oskused

TI saab toetada personaliseeritud õppimist, kuid ei tohi asendada inimlikku silmast-silma suhtlust. TI ei suuda asendada eakaaslastega suhtlemist ning koos päriselu olukordades tegutsemist. TI kasutamine peab olema tasakaalus ja toetama lapse autonoomiat ning sotsiaalseid oskuseid. Autonoomia tähendab lapse võimet teha valikuid, väljendada oma arvamust ja osaleda otsustusprotsessides. Hariduses tähendab see, et lapsel on võimalus õppida vastavalt oma huvidele ja tempole.

Tehisintellekt saab siin olla abiks:

- kohandades õppematerjale vastavalt lapse arengutasemele;
- pakkudes tagasisidet, mis toetab lapse enesejuhtimist.

5. Varjatud väärtuskasvatus

Varjatud väärtuskasvatus viitab väärtuste edastamisele kaudselt, mitte otsese õpetamise kaudu. Ehk väärtuskasvatus saab toimuda mitmel viisil:

- täiskasvanu kehakeele, suhtlusviisi või eelistuste kaudu;
- õpikeskkonna ja kokkulepitud reeglite kaudu;
- digiseadmete ja digilahenduste, sealhulgas TI kaudu.

6. Laste individuaalsus ja kaasatus

TI võimaldab kohandada õppesisu vastavalt lapse arengutasemele, huvidele, õpistiilile ja tempole.

7. Täiskasvanu roll tehisaruga rikastatud õpikeskkonnas

Tehisaru (TI) kasutuselevõtt õpikeskkonnas ei tähenda õpetaja rolli vähenemist, vaid pigem selle mitmekesistumist ja süvenemist. Täiskasvanu on võtmeisik, kes aitab tagada, et TI vahendid toetavad lapse arengut, mitte ei asenda olulisi inimsuhteid ega õpiprotsessi sotsiaalset mõõdet.

8. Koostöö ja juhtimine digitehnoloogiaga rikastatud keskkonnas

Alushariduse seadus sätestab, et lasteaia tegevus peab toimuma turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas.

Lasteaias kaardistatakse personali ja laste vajadused, võimalused ja oskused ning hinnatakse, kui hästi ja teadlikult kasutatakse digitehnoloogiat õpetamise, õppimise, juhtimise ja igapäevase õppetegevuse toetamiseks.

9. Jätkusuutlikkus ja keskkonnateadlikkus

Digiseadmete tootmine, kasutamine ja ära andmine (ära viskamine) mõjutab keskkonda. Eelkõige just energiatarbimise ja elektroonikajäätmete kaudu. Lastele on oluline selgitada ja

ka näidata, kuidas meie tegevus mõjutab ümbritsevat maailma ning kuidas teha tarku valikuid digiseadmete kasutamisel.

VIII Projektõpe

8.1 Rühmakeskne projektõpe

- Rühmakeskne projektõpe on õppemeetod, mis ühendab aktiivõppe ja koostöise õppimise põhimõtted, võimaldades lastel süstemaatiliselt uurida, mõelda, esitada küsimusi, planeerida.
- Projektõpe soodustab õppijate omavahelist koostööd, kriitilist mõtlemist, loovust ja probleemilahendusoskusi, pakkudes neile võimalust arendada ka praktilisi oskusi ning rakendada teoreetilisi teadmisi.
- Projektõpe toetab üldõpetuslikku lähenemist, mis keskendub terviklike ja eluvaldkondadega seotud teemade käsitlemisele. Õppetegevus ei piirdu üksikute teemade vaheliste seoste loomisega, vaid ühendab erinevad teadmised ja oskused ühtseks tervikuks.
- Projektõpe võimaldab lapsel seostada oma õppeprotsessi reaalse eluga. See lähenemine soodustab mõistmist ja teadmiste rakendamist praktilises kontekstis, samal ajal arendades süstemaatilist ja loovat mõtlemist.

8.2 Projektõppe korraldus

- Õppeaasta vältel toimub laste oskuste taseme jälgimine ning laste huvide kaardistamine. Õpetajad teostavad erinevaid tegevusi, mille raames kogutakse rohkelt informatsiooni laste huvide ja tähelepanu äratanud teemade vastu.
- Projektide rakendamine algab üldjuhul oktoobrist. Projektide teemad valitakse septembris selgunud laste huvide kaardistamise põhjal ning õpetajad lõimivad temaatikasse lasteaia õppekava üldoskused ja erinevate valdkondade õpisisu ja eesmärgid.
- Projekti teemad võivad lähtuvalt laste huvidest aasta jooksul muutuda ning erineda septembris kaardistatud teemadest.
- Projektid koostatakse ELIISis projektiplaani malli, projekti periood kujuneb välja laste huvist ja teemaarendusest.
- Projekti lõppedes teostatakse ELIISis projekti analüüs, kus hinnatakse laste oskuste saavutamist ja projekti tegevuste tulemuslikkust. Enne uue projekti alustamist on eelmine projekt lõpetatud refleksiooniga.

- Kahe projekti vahel on projektitegevuse vaba aeg, kus toimub uue teema valimine ja õpikeskkonna ettevalmistamine ja ümberkujundamine uueks projektiks ning sellele ajal uut projektiplaani ei koostata.
- Projektitegevuse protsessi (projektipäevi, projektiga seotud tegevusi) kirjeldatakse ELIIS päevikus päevakirjelduses.
- Projektid on ELIISis vanematele avalikustatud.

IX Lapse arengu hindamine

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel, õppekava- ja lapse individuaalsel arendamisel ning lapse kohta tagasiside andmisel lapsevanemale.
Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine on oluline, et:

- mõista lapse individuaalsust ja eripära;
- selgitada välja võimalikud erivajadused;
- toetada lapse positiivse enesehinnangu kujunemist;
- ennetada õpiraskusi ja märgata andekust;
- kavandada õppe- ja kasvatustegevust;
- anda lapsevanemale tagasisidet lapse arengust;
- hinnata õppe- ja kasvatustöö tulemuslikkust.

9.1 Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus

Lapse arengu hindamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- hinnatakse lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut;
- lähtutakse lapsest ning väärtustatakse tema individuaalset arengut ja saavutusi;
- eeldatavaid arengutulemusi ei käsitleta kõigile kohustuslikena;
- tunnustatakse lapse toimetulekut, arengut, huvi ja positiivseid hoiakuid;
- hindamine on järjepidev ja süsteemne protsess;
- hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist;

- tagatakse lapse ja pere privaatsus ja andmekaitse.

9.2 Lapse arengu hindamise korraldus:

- Lapse arengut jälgitakse:
  - igapäevatoimingutes;
  - vabamängus;
  - pedagoogi suunatud tegevustes.
- Pedagoogid:
  - planeerivad hindamise iga õppeaasta alguses;
  - viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel;
  - analüüsivad tulemusi ja kavandavad edasised tegevused;
  - koostavad igale lapsele arengumapi.
- Hindamise aluseks on:
  - lapse eeldatavad üldoskused;
  - õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
- Õppeaasta lõpus:
  - tehakse kokkuvõte lapse arengust;
  - seatakse uued eesmärgid järgmiseks perioodiks.

9.3 Lapse arengu hindamise dokumenteerimine:

- Lapse arengu jälgimiseks ja hindamiseks kasutatakse Eliisi olevat individuaalse arengu jälgimise kaarti (vaatlustulemusi dokumenteeritakse vähemalt kord kuus).
- Vajadusel kasutame lapse arendamiseks Eliisis olevat lapse arenduskava ja käitumiskava.

9.4 Lapse arengu hindamise meetodid

Kasutatakse erinevaid meetodeid:

- vaatlus (IAJK);
- laste tööde analüüs (joonistamise test);
- vestlused ja intervjuud;
- lapsevanema küsitlused ja ankeedid;

Aeg	**Tegevus**	**Sisu ja eesmärk**	**Väljund / dokument**

September	Lapse vaatlus	Esmased tähelepanekud lapse üldoskuste ja arengutaseme kohta	IAJK, Eliis
Oktoober	Arengu esmane kirjeldus/ Arengu hindamine ja individuaalne kavandamine Tutvumis-/arenguvestlus vanema(te)ga	Lapse esmase arengu kokkuvõte, individuaalsete eesmärkide seadmine/ Hindamine vastavalt üldoskustele ja valdkondadele Tagasiside vanema(te)le lapse arengust ja vajadustest	Arengukirjeldus/märkmed, tööde analüüs/individuaalse arengu jälgimise kaart (edaspidi *IAJK*) ja vajadusel individuaalne arenduskava (edaspidi *IAK*) Arenguvestluse protokoll
November	Ümarlauad (vajadusel)	Lapse tugevuste ja toetamisvaldkondade täpsem analüüs	Ümarlaua protokoll
Jaanuar-veebruar	Arengu hindamine ja individuaalne kavandamine	Hindamine vastavalt üldoskustele ja valdkondadele	Arengukirjeldus/märkmed, tööde analüüs, IAJK, IAK

Märts - Mai	Lapse arengu (kuni 6-aastased lapsed) ja koolivalmiduse hindamine (6-7-aastastel lastel) Arenguvestlus vanema(te)ga (vajadusel)	Lapse arengu kirjalik kokkuvõte, soovitused Tagasiside vanema(te)le lapse arengust ja vajadustest	Lapse arengu kirjalik kokkuvõte (kuni 6-aastased lapsed), koolivalmiduskaart (6-7-aastased lapsed) Arenguvestluse protokoll, IAJK ja IAK kokkuvõtted õppeaasta kohta
Juuni	Üldkokkuvõte ja edasiside järgmiseks õppeaastaks	Rühma koondanalüüs ja eesmärgid uueks õppeaastaks	Rühma aruanne

9.5 Arengumapp

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapis säilitatakse informatsiooni lapse arengu kohta lasteasutuses.

Arengumapi eesmärk on lapse kasvu ja arengu nähtavaks tegemine eelkõige lapsele endale, tema vanematele, aga samuti täiskasvanutele, kes lapsega lasteaias tegelevad. Lapsevanemal on alati õigus tutvuda oma lapse arengumapiga. Lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

Arengumapp sisaldab:

- uusiku ankeet (lisa 3)
- lapse kunstitöid;
- intervjuulehed;
- lapse pikkus ja kaal (tabel - mõõdetakse 2x aastas)
- joonistustest (inimene, maja, puu - 2x aastas) (lisa 4)

Soovi korral võib lisada huvitavaid ütlemisi ja muid tähelepanekuid lapse arengu kohta.

9.6 Kaasav haridus ja tuge vajava lapse arengu hindamine.

IAJK. IAK. Käitumise tugikava

Iga laps on ainulaadne - oma iseloomu, arengutempo, huvide ja vajadustega. Lasteaia ülesanne on luua igale lapsele vajalik õppe - ja kasvukeskkond, kus laps tunneb end hoituna, väärtustatuna, toetatuna, turvaliselt ja hästi. Iga lapse arengut toetatakse vastavalt tema individuaalsetele vajadustele ja see tugi on lasteaia igapäevase töö loomulik osa.
Selle tagamiseks rakendatakse kolmetasandilist tugisüsteemi:

- **Üldine tugi** - toetab lapse arengut tavapärases rühmakontekstis. Kui õpetaja märkab, et laps vajab mõnes valdkonnas rohkem tähelepanu, kohandusi või juhendamist, saab lasteaed pakkuda lapsele üldist tuge. Üldise toe pakkumine on rühmas õpetaja ülesanne. Vajadusel palub õpetaja abi ja nõustamist tugispetsialistilt. Oluline on, et üldise toe pakkumisel tehakse õpikeskkonnas kohandusi, nii et laps saavutab õpieesmärgid.
- **Tõhustatud tugi** - seda tuge rakendatakse, siis kui üldisest toest ei piisa. Tõhustatud tugi määratakse lapsele, kes oma arengulise eripära tõttu vajab vähemalt üht tugispetsialisti teenust, spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, keskkonda, metoodikat või spetsiifilisi vahendeid ning individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas. Tõhustatud tuge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon. Paljudel juhtudel saab lapse arengut edukalt toetada ka tavarühmas, kui seal on loodud lapse vajadusi arvestav keskkond.
- **Eritugi** - seda meedet rakendatakse lapsel, kes oma arengulise eripära tõttu vajab mitut tugispetsialisti teenust, kohandusi mitmes valdkonnas (spetsiifiline õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, keskkond, metoodika või spetsiifilised vahendid) ning pidevat individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas. Erituge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon.

9.7 Toe määramine ja rakendamine

Lapse arengu jälgimine ja analüüs on meeskondlik protsess, kus iga osapool – õpetaja, lapsevanem, tugispetsialist ja tugiteenuste koordineerija (TUKO) – täidab oma rolli ja

vastutust. Õpetaja ülesanne on jälgida lapse arengut igapäevases tegevuses, märgata muutusi ja murekohti ning kirjeldada lapse toimetulekut erinevates olukordades. Tugispetsialist toetab õpetajat lapse arengu hindamisel ja analüüsimisel, viib vajadusel läbi täiendavaid vaatlusi või teste ning pakub soovitusi lapse arengu toetamiseks. TUKO roll on seejuures koordineerida kogu protsessi, tagada sujuv infovahetus eri osapoolte vahel ja jälgida, et lapse toetamiseks vajalikud tegevused oleksid järjepidevad ja süsteemsed. Lapsele vajaliku toe liigi määramine algab õpetaja tähelepanekutest ja analüüsist igapäevases õpikeskkonnas, seejärel kaasatakse lasteaia tugimeeskond ning lapsevanemad.

See protsess jaguneb kolmeks omavahel seotud etapiks:

- **Märkamine** - Õpetaja/tugispetsialist jälgivad lapse arengut ja käitumist igapäeva tegevustes. Lapsevanem märkab kodus erisusi ja jagab oma tähelepanekuid rühmaõpetajaga.
- **Kaardistamine** - Õpetaja dokumenteerib tugevuse ja raskuses, kogub igapäevaseid näiteid ja korraldab rühmas vaatlusi. Tugispetsialist teeb täpsema hindamise ja annab õpetajale tagasisidet ning soovitusi. Lapsevanem jagab lapse käitumist ja arengut koduses kontekstis, osaleb arutelus ja aitab tuvastada, millised olukorrad on lapsele kerged või rasked.
- **Sekkumine** - Õpetaja kohandab õppetegevusi ja rühmarutiine, pakub individuaalset juhendamist, loob toetava keskkonna.Tugispetsialist toetab õpetajat sobivate metoodikate osas, töötab lapsega individuaalselt või väiksemas grupis, annab regulaarset tagasisidet sekkumise toimimise kohta. Lapsevanem rakendab kodus õpetaja ja spetsialisti soovitusi ja hoiab järjepidevat kontakti lasteaiaga.

9.8 Toevajaduse dokumenteerimine

Dokumenteerimise eesmärk on tagada, et lapse arengu toetamine oleks järjepidev, tõenduspõhine ja kõigile osapooltele (õpetajad, tugispetsialistid, lapsevanem, omavalitsus) arusaadav.

Individuaalse arengu jälgimise kaart/ IAJK - kogutakse ja süstematiseeritakse teavet lapse arengu, oskuste ja vajaduste kohta, et kavandada sobivaid õppe - ja kasvatusmeetmeid.

Tõhustatud ja erituge vajavate laste puhul muutub IAJK tugimeeskonna töö alusdokumendiks, mis sisaldab:

- lapse üldandmeid (nimi, vanus, rühm, täitmise kuupäev);
- lapse tugevusi ja huvisid (nt millistes tegevustes laps tunneb end kindlalt, mida naudib);

- arenguvaldkondade kirjeldust (kognitiivne, sotsiaalne, emotsionaalne, kehaline, kõne areng jm);
- tähelepanekuid ja näiteid lapse toimetulekust igapäevaolukordades;
- märkusi rakendatud toetusmeetmete ja nende tulemuslikkuse kohta;
- kokkuvõtet ja soovituse edasiseks arendamiseks.

9.9 Individuaalne arenduskava/IAK - kirjeldada lapse arengut toetavaid eesmärke, tegevusi ja vastutajaid, kui laps vajab tõhustatud või erituge. IAK on justkui koostööleping last ümbritsevate täiskasvanute vahel, mis tagab, et kõik tegutsevad ühise eesmärgi nimel ja ühtsete arusaamade alusel.
IAK põhineb IAJK-l kogutud andmetel ja meeskonna arutelul ning sisaldab:

- lapse üldandmeid (nimi, sünniaeg, rühm/klass, kontaktisikud);
- lapse tugevusi ja arenguvaldkondi, mis vajavad toetust;
- lühi- ja pikaajalisi eesmärke, mis on selgelt sõnastatud ja mõõdetavad;
- toetavaid tegevusi eesmärkide saavutamiseks;
- vastutajaid ja rolle;
- rakendamise perioodi ja hindamissagedust;
- kokkuvõtet perioodi lõpus.

IAJK annab alusinfo IAK koostamiseks, IAK aga näitab, kuidas see info muutub sihipärasteks tegevusteks. Koos moodustavad need kaks dokumenti lapse arengu toetamise süsteemi tuuma – IAJK jälgib arengut, IAK suunab seda.

9.10 Käitumise tugikava

Käitumise tugikava on eesmärgistatud plaan käitumisraskustega lapse toetamiseks igapäevases õpikeskkonnas.

Käitumise tugikava koostatakse sotsiaalsete, emotsionaalsete ja käitumisraskustega õppijatele, keda iseloomustavad raskused sotsioemotsionaalsete pädevuste, sh aktsepteeritava käitumise omandamisel või rakendamisel.

Tugikava koostamise ja rakendamisega soovitaksegi parandada lapse toimetulekut hariduses, kogukonnas ja/või ühiskonnaelus laiemalt. Sellise kava koostamiseks on alust vaid juhul, kui

klassi või rühma tasandil seni rakendatud sekkumised käitumise kujundamiseks (nt õppijatega sõlmitud kokkulepped) ei ole olnud piisavad lapse sotsiaalse toimetuleku tagamiseks.

X Koolivalmidus

Koolivalmidust käsitletakse kui lapse terviklikku arengutaset, mis võimaldab tal edukalt alustada õpiteed koolis ja toime tulla uues õpikeskkonnas.

Koolimineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse oskused ja tulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

Lasteasutus loob tingimused, mis toetavad lapse:

- õpimotivatsiooni ja huvi õppimise vastu
- enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi
- suhtlemis- ja koostööoskusi
- iseseisvust ja vastutust
- toimetulekut erinevates õpisituatsioonides

Oluline on märgata ka lapse individuaalseid ja emotsionaalseid eripärasid, mis võivad mõjutada tema toimetulekut koolikeskkonnas (nt esinemisjulgus, kohanemine uues kollektiivis).

10.1 Koolivalmiduse hindamine

Koolivalmiduse hindamine on osa lapse arengu järjepidevast jälgimisest ja toetamisest. Hindamine on protsessipõhine, süsteemne ning tugineb lapse igapäevase tegevuse ja arengu vaatlemisele erinevates olukordades.

Hindamisel:

- lähtutakse lapse individuaalsusest ja arengutempost
- keskendutakse lapse tugevustele ja arenguvajadustele
- ei kasutata võrdlemist teiste lastega
- ei anta hinnanguid „valmis / ei ole valmis“

Koolivalmiduse hindamine hõlmab:

- üldoskusi (sh sotsiaalsed ja eneseregulatsiooni oskused)
- õpioskusi
- keelelist arengut
- tunnetuslikku arengut

- füüsilist arengut

Koolivalmidust hinnatakse viimase lasteaia aasta jooksul vähemalt kahel korral. Sügisel viiakse läbi esmase ülevaate andev hindamine, mille eesmärk on märgata lapse arenguvajadusi ja vajadusel kavandada toetavaid tegevusi. Kevadel hinnatakse lapse arengut kokkuvõtvalt, et anda ülevaade kooliks valmisoleku tasemest.

Hindamise tulemusi kasutatakse:

- lapse arengu toetamiseks
- õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks
- koostööks lapsevanemaga
- sujuva ülemineku tagamiseks lasteaiast kooli

10.2 Koolivalmiduskaart

Koolimineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi (Lisa nr 2), milles kirjeldatakse lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemusi. Koolivalmiduskaart koostatakse enne lapse kooli minekut ning edastatakse koolile (EHIS). Koolivalmiduskaardi vorm ei ole riiklikult ette määratud, mis annab lasteasutusele paindlikkuse koostada kaart vastavalt oma eripärale ja vajadustele.

Koolivalmiduskaart sisaldab:

- ülevaadet lapse üldoskustest
- ülevaadet õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemustest
- lapse tugevuste kirjeldust
- vajadusel lapse arenguvajadusi ja toe vajadust
- soovitusi lapse edasiseks toetamiseks koolis

Koolivalmiduskaart:

- ei ole hinnang lapse sobivuse kohta kooli
- ei sisalda hinnetel põhinevat hindamist
- on kirjeldav ja toetav dokument

Koolivalmiduskaart toimib infosillana lasteaiast kooli, aidates tagada, et iga laps on kooli alustades märgatud ning vajadusel toetatud. Kaardi täitmisel tehakse koostööd lapsevanemaga ning arvestatakse lapse individuaalset arengut ja eripärasid.

Lasteasutus lähtub koolivalmiduse kujundamisel ja hindamisel kehtivast alusharidusseadusest ja alushariduse riiklikust õppekavast.

XI LAPSEVANEMAGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

11.1. Üldpõhimõtted

Lasteaia ja lapsevanema koostöö eesmärk on toetada lapse mitmekülgset arengut, heaolu ja turvalisust. Koostöö põhineb vastastikusel austusel, usaldusel, avatusel ja partnerlusel.

Koostöös lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- lapse huvide ja heaolu esikohale seadmine;
- lapsevanema ja õpetaja võrdne partnerlus;
- avatud ja järjepidev suhtlus;
- konfidentsiaalsuse ja privaatsuse tagamine;
- kultuurilise mitmekesisuse ja perede eripära arvestamine.

11.2 Koostöö eesmärgid

Koostöö lapsevanemaga on suunatud:

- lapse arengu toetamisele ja jälgimisele;
- lapse individuaalsuse arvestamisele õppe- ja kasvatustegevuses;
- lapse turvalise ja toetava kasvukeskkonna loomisele;
- ühiste kasvatuspõhimõtete kujundamisele kodu ja lasteaia vahel.

11.3 Koostöö vormid

Koostöö toimub mitmekesiste vormide kaudu:

Igapäevane suhtlus:

- vahetu suhtlus lapse toomisel ja viimiselt;
- vajadusel lühike tagasiside lapse päevast.

Planeeritud vestlused:

- arenguvestlused vähemalt üks kord aastas;
- individuaalsed kohtumised vastavalt vajadusele.

Kirjalik ja digisuhtlus:

- e-kirjad, e-lasteaia keskkonnad või rühma suhtlusplatvormid;
- teavitused ürituste ja tegevuste kohta.

Ühised üritused ja kaasamine:

- rühma üritused (nt peod, õppekäigud, töötoad);
- lapsevanemate koosolekud;
- lapsevanemate kaasamine õppe- ja kasvatustegevustesse.

11.4 Infovahetus

Lasteaed tagab lapsevanemale regulaarse ja arusaadava info:

- lapse arengu, toimetuleku ja heaolu kohta;
- õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkide ja sisu kohta;
- lasteaia korralduslike muudatuste kohta.

Lapsevanem teavitab lasteaeda:

- lapse terviseseisundist ja erivajadustest;
- olulistest muutustest lapse elus;
- lapse puudumistest ja muudest olulistest asjaoludest.

11.5 Lapsevanema kaasamine

Lapsevanemal on võimalus:

- osaleda rühma ja lasteaia tegevustes;
- teha ettepanekuid õppe- ja kasvatustöö parendamiseks;
- osaleda hoolekogu või muude koostöövormide kaudu lasteaia arendamisel.

11.6 Koostöö toetamine ja hindamine

Koostöö toimivust hinnatakse regulaarselt, kasutades:

- lapsevanemate tagasisidet (küsitlused, vestlused);
- õpetajate analüüsi;
- arenguvestluste tulemusi.

Vajadusel tehakse muudatusi koostöö parandamiseks.

11.7 Vastutus

- Õpetaja vastutab koostöö algatamise ja hoidmise eest.
- Lapsevanem vastutab aktiivse osalemise ja info jagamise eest.
- Lasteaia juhtkond loob tingimused toimivaks koostööks.

XII ÕPPEKAVA UUENDAMISE KORD

Õppekava uuendamine ja muutmine toimub alljärgnevatel põhjustel:

- seaduse ja omavalitsuse määruste muutumisel
- parendamise eesmärgil ja uute ettepanekute tegemisel.

Õppekava töörühm

Õppekava töörühm moodustatakse Vastemõisa lasteaia töötajatest. Töörühma suurus ja koosseis kinnitatakse õpetajate töökoosoleku ettepanekul direktori käskkirjaga.

Õppekava muutmise reglement

Õpetajad jälgivad õppekava uuendamise ja muutmise vajadust. Muudatuse põhjuse ilmnemisel toimitakse järgmise protseduuri alusel:

- Põhjuse ilmnemisel arutatakse õpetajate töökoosolekul ettepanekuid õppekava muutmiseks. Õppekava töörühm teeb muudatused ning õpetajad ja hoolekogu vaatavad läbi ettepanekud ja kooskõlastavad need.
- Õppekava muudatused kinnitab direktor õpetajate töökoosolekul esitatud ettepaneku alusel, kuulates ära hoolekogu arvamuse.